

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 1. avgusta 2022*

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Politika priseljevanja – Pravica do združitve družine – Direktiva 2003/86/ES – Člen 10(3)(a) – Člen 16(1)(b) – Pojem ‚mladoletni otrok‘ – Pojem ‚resnično družinsko življenje‘ – Polnoletna oseba, ki zaprosi za združitev družine z mladoletnikom, ki mu je bil priznan status begunca – Upoštevni datum za presojo mladoletnosti“

V združenih zadevah C-273/20 in C-355/20,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ju je vložilo Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Nemčija) z odločbama z dne 23. aprila 2020, ki sta na Sodišče prispeli 22. junija 2020 oziroma 30. julija 2020, v postopkih

Bundesrepublik Deutschland

proti

SW (C-273/20),

BL,

BC (C-355/20),

ob udeležbi

Stadt Darmstadt (C-273/20),

Stadt Chemnitz (C-355/20),

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica drugega senata v funkciji predsednice tretjega senata, J. Passer, F. Biltgen, sodnika, L. S. Rossi (poročevalka), sodnica, in N. Wahl, sodnik,

generalni pravobranilec: G. Hogan,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: nemščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za SW H. Mohrmann, Rechtsanwalt,
- za nizozemsko vlado M. K. Bulterman, A. Hanje in J. Langer, agentke,
- za Evropsko komisijo C. Cattabriga in D. Schaffrin, agentki,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 2(f), člena 10(3)(a) ter člena 16(1)(a) in (b) Direktive Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 224).
- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru sporov med Bundesrepublik Deutschland (Zvezna republika Nemčija) in SW ter BL in BC, sirskimi državljani, glede prošenj, ki so jih ti vložili za izdajo nacionalnega vizuma zaradi združitve družine s svojima sinovoma, ki jima je bil priznan status begunca v Nemčiji.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 2, 4, 6, 8 in 9 Direktive 2003/86 je navedeno:
  - „(2) Ukrepe, ki se nanašajo na združitev družine, je treba sprejeti v skladu z obvezo, da se družina varuje in družinsko življenje spoštuje, kar je poudarjeno v mnogih aktih mednarodnega prava. Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, ki jih priznava[ta] zlasti člen 8 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin[, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu,] in Listina Evropske unije o temeljnih človekovih pravicah.
- [...]
- (4) Združitev družine je potrebna, da se omogoči družinsko življenje. Pomaga ustvariti socialno in kulturno stabilnost, ki olajša vključevanje državljanov tretjih držav v državo članico, kar spodbuja tudi ekonomsko in socialno kohezijo, ki je temeljni cilj Skupnosti, določen v Pogodbi.
- [...]
- (6) Da se zavaruje družina in zagotovi ali ohrani družinsko življenje, je treba na podlagi skupnih meril določiti materialne pogoje za uresničevanje pravice do združitve družine.

[...]

- (8) Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti položaju beguncev zaradi razlogov, ki so jih prisilili, da so pobegnili iz svoje države, in ki so jim preprečevali, da bi tam živeli normalno družinsko življenje. Treba bi bilo torej določiti ugodnejše pogoje za uveljavljanje njihove pravice do združitve družine.
- (9) Združitev družine bi vsekakor morala veljati za člane primarne družine, se pravi za zakonca in mladoletne otroke.“

4 Člen 1 Direktive 2003/86 določa:

„Namen te direktive je določiti pogoje za uveljavljanje pravice do združitve družin za državljane tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju držav članic.“

5 Člen 2(f) te direktive določa:

„V tej direktivi:

[...]

- (f) ‚mladoletniki brez spremstva‘ pomeni državljane tretje države ali osebe brez državljanstva, mlajše od osemnajst let, ki prispejo na ozemlje držav članic brez spremstva odrasle osebe, ki je zanje odgovorna po zakonu ali običaju, dokler takšna oseba zanje učinkovito ne poskrbi, ali mladoletnike, ki ostanejo brez spremstva po vstopu na ozemlje držav članic.“

6 Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Države članice na podlagi te direktive in v skladu s pogoji, določenimi v Poglavju IV in členu 16, dovolijo vstop in bivanje naslednjim družinskim članom:

[...]

- (b) mladoletnim otrokom sponzorja in njegovega zakonskega partnerja, vključno z otroki, ki so posvojeni v skladu z odločitvijo pristojnega organa v državi članici ali odločitvijo, ki je avtomatično izvršljiva zaradi mednarodnih obveznosti navedene države članice ali jo je treba priznati v skladu z mednarodnimi obveznostmi;

[...]

Starost mladoletnih otrok, omenjenih v tem členu, mora biti pod mejo polnoletnosti, ki jo določa zakon države članice, in ne smejo biti poročeni.

[...]

2. Države članice lahko z zakoni ali predpisi na podlagi te direktive in v skladu s pogoji, določenimi v Poglavju IV, dovolijo vstop in bivanje naslednjim družinskim članom:

- (a) sorodnikom [prednikom] sponzorja ali njegovega zakonca v prvem kolenu v ravni vrsti, če jih le-ta vzdržujeta in v državi izvora nimajo ustrezne družinske podpore;

[...]“

7 Člen 5 iste direktive določa:

„1. Države članice odločijo, ali naj za uveljavljanje pravice do združitve družine prošnjo za vstop in bivanje pristojnim organom države članice predloži sponzor ali družinski člani.

[...]

5. Pri obravnavanju prošnje države članice ustrezno upoštevajo interese mladoletnih otrok.“

8 Člen 10(3) Direktive 2003/86 določa:

„Če je begunec mladoletnik brez spremstva, države članice:

(a) dovolijo vstop in bivanje zaradi združitve družine z njegovimi sorodniki [predniki] v prvem kolenu v ravni črti brez uporabe pogojev, določenih v členu 4(2)(a);

[...]“

9 Člen 13(1) in (2) te direktive določa:

„1. Kakor hitro je prošnja za združitev družine sprejeta, država članica dovoli vstop družinskega člana ali članov. V zvezi s tem država članica takšnim osebam na vse načine olajša pridobitev potrebnih vizumov.

2. Država članica družinskim članom zagotovi prvo dovoljenje za prebivanje, ki velja vsaj eno leto. To dovoljenje za prebivanje je mogoče podaljšati.“

10 Člen 15 navedene direktive določa:

„1. Najkasneje po petih letih bivanja in pod pogojem, da družinski član ni dobil dovoljenja za prebivanje iz drugih razlogov, kot je združitev družine, sta zakonec ali izvenzakonski partner in otrok, ki je dosegel polnoletnost, upravičena, na podlagi prošnje, če se ta pogojuje, do nevezanega dovoljenja za prebivanje, ki je neodvisno od dovoljenja za prebivanje sponzorja.

Države članice lahko omejijo odobritev dovoljenja za prebivanje, omenjenega v prvem pododstavku, na zakonca ali izvenzakonskega partnerja v primerih, če se družinsko razmerje razdre.

2. Države članice lahko izdajo nevezano dovoljenj[e] za prebivanje odraslim otrokom in sorodnikom [prednikom] v ravni črti, na katere se nanaša člen 4(2).

[...]

4. Pogoje v zvezi z odobritvijo in veljavnostjo nevezanega dovoljenja za prebivanje določa nacionalno pravo.“

11 Člen 16(1) iste direktive določa:

„Države članice lahko v naslednjih okoliščinah zavrnejo prošnjo za vstop in bivanje zaradi združitve družine ali, če je ustrezno, prekličejo ali ne podaljšajo dovoljenja za prebivanje za družinskega člana:

(a) če pogoji, določeni v tej direktivi, niso več izpolnjeni.

[...]

(b) če sponzor in njegovi družinski člani ne živijo ali ne živijo več v resničnem zakonskem ali družinskem življenju;

[...]“

12 Člen 17 Direktive 2003/86 določa:

„Države članice ustrezno upoštevajo naravo in trdnost družinskih razmerij osebe in trajanje njegovega bivanja v državi članici ter obstoj družinskih, kulturnih in socialnih vezi z njegovo državo izvora, kadar zavrnejo prošnjo, prekličejo ali ne podaljšajo dovoljenja za prebivanje ali se odločijo, da bodo ukazale izgon sponzorja ali članov njegove družine.“

Nemško pravo

13 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (zakon o prebivanju, delu in vključevanju tujcev na zveznem ozemlju) z dne 25. februarja 2008 (BGBl. 2008 I, str. 162) v različici, ki se uporablja za spora o glavni stvari (v nadaljevanju: AufenthG), v členu 6(3) določa:

„Za bivanje za daljše obdobje je potreben vizum za zvezno ozemlje (nacionalni vizum), ki mora biti izdan pred vstopom na to ozemlje. Navedeni vizum se izda v skladu s predpisi, ki veljajo za dovoljenje za začasno prebivanje, modro karto EU, dovoljenje za osebo, premeščeno znotraj podjetja, izkaznico za rezidenta za neomejen čas in dovoljenje za stalno prebivanje – EU. [...]“

14 Člen 25 tega zakona, naslovljen „Prebivanje iz humanitarnih razlogov“, v odstavku 2 določa:

„Tujcu se izda dovoljenje za začasno prebivanje, če mu je Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [(zvezni urad za migracije in begunce)] priznal status begunca v smislu člena 3(1) Asylgesetz [(zakon o azilu)] ali pravico do subsidiarne zaščite v smislu člena 4(1) zakona o azilu. [...]“

15 Člen 36 AufenthG, naslovljen „Pridružitev staršev in drugih družinskih članov“, določa:

„(1) Staršem mladoletnega tujca, ki ima dovoljenje za začasno prebivanje na podlagi člena 23(4), člena 25(1) ali (2), prvi stavek, prvi primer, izkaznico rezidenta za neomejen čas na podlagi člena 26(3) ali – po izdaji dovoljenja za začasno prebivanje na podlagi člena 25(2), prvi stavek, drugi primer – pridobljeno izkaznico za rezidenta za neomejen čas na podlagi člena 26(4), se z odstopanjem od člena 5(1), točka 1, in člena 29(1), točka 2, izda dovoljenje za začasno prebivanje, če na zveznem ozemlju ne prebiva nobeden od staršev, ki skrbi za njegovo varstvo, vzgojo in preživljanje.“

(2) Drugim družinskim članom tujca se lahko dovoljenje za začasno prebivanje izda zaradi združitve družine, če je to potrebno, da se prepreči izredno trpljenje. Za polnoletne družinske člane se smiselno uporabljata člen 30(3) in člen 31, za mladoletne družinske člane pa člen 34.“

Spora o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 16 SW ter BL in BC, sirski državljani, prosijo za izdajo nacionalnega vizuma zaradi združitve družine s svojima sinovoma, ki jima je bil priznan status begunca.
- 17 Sin SW ter sin BL in BC, rojena 18. januarja 1999 oziroma 1. januarja 1999, sta v Zvezno republiko Nemčijo prispela leta 2015. Zvezni urad za migracije in begunce jima je na podlagi njunih prošenj za azil, ki sta ju vložila 10. decembra 2015 oziroma 5. oktobra 2015, status begunca priznal 15. julija 2016 oziroma 10. decembra 2015. Pristojni organ za tujce jima je 15. avgusta 2016 oziroma 26. maja 2016 izdal dovoljenje za začasno prebivanje, veljavno tri leta.
- 18 SW ter BL in BC so 4. oktobra 2016 oziroma 9. novembra 2016 pri veleposlaništvu Zvezne republike Nemčije v Bejrutu zaprosili za nacionalne vizume za namene združitve družine s svojima sinovoma, in sicer zase in za druge otroke, ki so bratje in sestre njihovih sinov, ki živita na nemškem ozemlju. Kot izhaja iz predložitvene odločbe v zadevi C-355/20, je sin BL in BC z elektronsko pošto z dne 29. januarja 2016 pri tem veleposlaništvu že vložil prošnjo za združitev družine s svojimi starši.
- 19 Veleposlaništvo je z odločbama z dne 2. marca 2017 in 28. marca 2017 ti prošnji za izdajo vizuma zavrnilo z obrazložitvijo, da sta sin SW ter sin BL in BC medtem 18. januarja 2017 oziroma 1. januarja 2017 postala polnoletna.
- 20 Verwaltungsgericht Berlin (upravno sodišče v Berlinu, Nemčija) je s sodbama z dne 1. februarja 2019 in 30. januarja 2019 Zvezni republiki Nemčiji na podlagi člena 6(3), drugi stavek, v povezavi s členom 36(1) AufenthG odredilo, naj SW oziroma BL in BC izda nacionalne vizume za namene združitve družine, z obrazložitvijo, da je treba njihova sinova v skladu s sodno prakso Sodišča, zlasti sodbo z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), šteti za mladoletna.
- 21 Zvezna republika Nemčija je zoper sodbi Verwaltungsgericht Berlin (upravno sodišče v Berlinu) pri Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Nemčija) vložila revizijo zaradi kršitve člena 36(1) AufenthG. V bistvu trdi, da v skladu s sodno prakso Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) na upoštevni datum odločitve sodišča, pristojnega za presojo dejanskega stanja na zadnji stopnji, sin SW ter sin BL in BC nista bila mladoletna begunca. Po njenem mnenju sodne prakse, ki izhaja iz sodbe z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), ni mogoče prenesti na obravnavano zadevo, saj je bila v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, dokončna odločba sprejeta le glede upoštevanja zahteve v zvezi z mladoletnostjo zadevnega begunca iz člena 10(3)(a) Direktive 2003/86 v povezavi s členom 2(f) te direktive. Trdi, da se v navedeni zadevi ni odločalo o tem, ali je treba staršem begunca, ki je postal polnoleten, izdati vizum za vstop in bivanje, če na podlagi nacionalnega prava nimajo pravice do prebivanja, neodvisne od mladoletnega begunca, in morajo takoj zapustiti ozemlje zadevne države članice.
- 22 Po mnenju predložitvenega sodišča SW ter BL in BC na podlagi nacionalnega prava nimajo pravice, da se jim izda vizum za namene združitve družine z njihovima sinovoma.

- 23 To sodišče zlasti meni, da pogoji iz člena 36(1) AufenthG v obravnavanem primeru niso izpolnjeni. V skladu z ustaljeno sodno prakso Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) imajo namreč starši mladoletnega begunca na podlagi te določbe pravico, da se mu pridružijo, samo če je otrok ob odločitvi upravnega organa ali sodišča, ki je pristojno za presojo dejanskega stanja, o prošnji za združitev družine še mladoleten. V tem naj bi se pridružitve staršev razlikovala od pridružitve otrok, ki ni časovno omejena, saj se dovoljenje za začasno prebivanje, izdano otroku, ob njegovi polnoletnosti spremeni v samostojno pravico do prebivanja, ki ni odvisna od združitve družine. V nemškem pravu pa, nasprotno, staršem mladoletnega begunca, ki so se mu pridružili, po polnoletnosti zadevnega otroka ni priznana taka samostojna pravica do prebivanja, saj nacionalni zakonodajalec ni uporabil fakultativnega pooblastila, določenega za to v členu 15(2) Direktive 2003/86.
- 24 Poleg tega se to sodišče sprašuje, glede na katera merila mora presojati, ali je zahteva po resničnem družinskem življenju, s katero je v členu 16(1)(b) navedene direktive pogojena pravica do združitve družine, izpolnjena.
- 25 V teh okoliščinah je Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji, ki sta v zadevah C-273/20 in C-355/20 enaki:

- „1. (a) Ali se lahko v primeru pridružitve mladoletnemu beguncu brez spremstva iz člena 10(3)(a) in člena 2(f) [Direktive 2003/86] šteje, da je nadaljnji obstoj mladoletnosti ‚pogoj‘ v smislu člena 16(1)(a) [te direktive]? Ali je nacionalna ureditev, ki pridruženim staršem mladoletnega begunca brez spremstva v smislu člena 2(f) Direktive 2003/86/ES (izvedeno) pravico do prebivanja v zadevni državi članici priznava samo toliko časa, dokler je begunec dejansko še mladoleten, skladna s prej navedenimi določbami?
- (b) Če je odgovor na vprašanji iz točke 1(a) pritrديلen: ali je treba člen 16(1)(a) v povezavi s členom 10(3)(a) in členom 2(f) Direktive 2003/86/ES razlagati tako, da lahko država članica, katere zakonodaja (izvedeno) pravico staršev do prebivanja priznava samo do polnoletnosti otroka, zavrne prošnjo staršev, ki še prebivajo v tretji državi, za vstop in bivanje zaradi združitve družine, če je begunec postal polnoleten pred dokončno odločitvijo v upravnem ali sodnem postopku o prošnji, ki je bila vložena v roku treh mesecev od dneva, ko mu je bil priznan status begunca?
2. Če država članica v skladu z odgovorom na vprašanji iz točke 1 ne more zavrniti prošnje za združitev družine:

Katere zahteve morajo biti izpolnjene v primerih pridružitve staršev beguncu, ki je pred odločitvijo o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine postal polnoleten, da bi šlo za resnično družinsko življenje v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86/ES? Zlasti:

- (a) Ali za to zadostuje sorodstvo v prvem kolenu v ravni črti (člen 10(3)(a) Direktive 2003/86/ES) ali pa je potrebno tudi dejansko družinsko življenje?
- (b) Če je potrebno tudi dejansko družinsko življenje:

Kako intenzivno mora to biti? Ali zadostujejo na primer priložnostni ali redni obiski, ali je potrebno življenje v skupnem gospodinjstvu ali pa je poleg tega potrebna skupnost, namenjena medsebojni pomoči, katere člani so odvisni drug od drugega?

- (c) Ali je pogoj za pridružitve staršev, ki še prebivajo v tretji državi in so vložili prošnjo za združitev z otrokom, ki mu je priznan status begunca in ki je vmes postal polnoleten, predvidevanje, da se bo družinsko življenje v zadevni državi članici po vstopu (ponovno) začelo na način, ki se zahteva v skladu z odgovorom na drugo vprašanje, točka (b)?“

Postopek pred Sodiščem

- 26 Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 3. avgusta 2020 predložitveno sodišče v zadevi C-273/20 vprašal, ali glede na sodbo z dne 16. julija 2020, *État belge* (Združitev družine – Mladoletni otrok) (C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577), vztraja pri predlogu za sprejetje predhodne odločbe. Navedeno sodišče je s sklepom z dne 20. avgusta 2020, ki je v sodno tajništvo Sodišča prispel 27. avgusta 2020, Sodišče obvestilo, da pri tem predlogu vztraja, saj meni, da ta sodba ne odgovarja zadostno na vprašanja, postavljena v tej zadevi, pri čemer je pojasnilo, da njegovo stališče velja tudi za predlog za sprejetje predhodne odločbe, vložen v zadevi C-355/20.
- 27 S sklepom predsednika Sodišča z dne 10. septembra 2020 sta bili zadevi C-273/20 in C-355/20 združeni za pisni in ustni postopek ter izdajo sodbe.

Vprašani za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 28 Predložitveno sodišče s prvim delom prvega vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba člen 16(1)(a) Direktive 2003/86 razlagati tako, da v primeru pridružitve staršev mladoletnemu beguncu brez spremstva na podlagi člena 10(3)(a) te direktive v povezavi z njenim členom 2(f) dejstvo, da je ta begunec na datum odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki so jo vložili starši sponzorja, še vedno mladoleten, pomeni „pogoj“ v smislu navedenega člena 16(1)(a), katerega neizpolnjevanje državam članicam omogoča, da tako prošnjo zavrnejo. To sodišče sprašuje tudi, ali je treba te določbe razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, v skladu s katero v takem primeru pravica zadevnih staršev do prebivanja preneha takoj, ko otrok postane polnoleten.
- 29 V zvezi s tem je treba najprej poudariti, da so, kot je bilo navedeno v točkah od 17 do 19 te sodbe, nemški organi 15. julija 2016 oziroma 10. decembra 2015 sinu SW ter sinu BL in BC priznali status begunca. Oseba SW je 4. oktobra 2016, to je v treh mesecih po priznanju statusa begunca njenemu otroku, vložila prošnjo za izdajo nacionalnega vizuma za namene združitve s svojim sinom, ko je bil ta še mladoleten. Prav tako, kar zadeva BL in BC, čeprav je bila njuna prošnja za izdajo nacionalnega vizuma vložena šele 9. novembra 2016, je glede na pojasnila predložitvenega sodišča njun sin prošnjo za združitev družine vložil že 29. januarja 2016, to je v treh mesecih po priznanju statusa begunca njenemu mladoletnemu sinu. Ti prošnji sta bili zavrneni šele z odločbama z dne 2. marca 2017 in 28. marca 2017, z obrazložitvijo, da sta sin SW ter sin BL in BC medtem 18. januarja 2017 oziroma 1. januarja 2017 postala polnoletna.
- 30 Za odgovor na prvi del prvega vprašanja je treba opozoriti, da je v skladu s členom 1 Direktive 2003/86 njen namen določiti pogoje za uveljavljanje pravice do združitve družine za državljane tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju držav članic.
- 31 V zvezi s tem iz uvodne izjave 8 te direktive izhaja, da ta za begunce določa ugodnejše pogoje za uveljavljanje te pravice do združitve družine, saj je treba njihovemu položaju nameniti posebno pozornost zaradi razlogov, ki so jih prisilili, da so pobegnili iz svoje države, in ki jim preprečujejo, da bi tam živeli običajno družinsko življenje.

- 32 Eden od teh ugodnejših pogojev se nanaša na združitev družine s predniki begunca v prvem kolenu v ravni črti. Kot je Sodišče že ugotovilo, medtem ko je na podlagi člena 4(2)(a) Direktive 2003/86 možnost take združitve načeloma prepuščena diskreciji vsake države članice in za to možnost velja med drugim pogoj, da prednike v prvem kolenu v ravni črti vzdržuje sponzor in da v državi izvora nimajo ustrezne družinske podpore, pa člen 10(3)(a) te direktive kot izjemo od tega načela določa, da imajo predniki v prvem kolenu v ravni črti pravico do take združitve z mladoletnim beguncem brez spremstva, za katero ne veljajo niti diskrecijska pravica držav članic niti pogoji, določeni v tem členu 4(2)(a) (sodba z dne 12. aprila 2018, A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točki 33 in 34).
- 33 V zvezi s tem je pojem „mladoletniki brez spremstva“, ki je v okviru Direktive 2003/86 uporabljen zgolj v tem členu 10(3)(a), opredeljen v členu 2, *initio* in (f), te direktive. Čeprav je v zadnji navedeni določbi navedeno, da izraz „mladoletniki brez spremstva“ pomeni državljan tretje države ali osebe brez državljanstva, mlajše od 18 let, v njej ni določen trenutek, ki ga je treba upoštevati za presojo, ali je ta pogoj izpolnjen, niti ta določba v zvezi s tem ne vsebuje sklicevanja na pravo držav članic, pri čemer je Sodišče v teh okoliščinah že razsodilo, da državam članicam ni mogoče dodeliti nobenega manevrskega prostora za določitev trenutka, ki ga je treba upoštevati za presojo starosti mladoletnega begunca brez spremstva za namene člena 10(3)(a) Direktive 2003/86 (glej v tem smislu sodbo z dne 12. aprila 2018, A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točke od 39 do 45).
- 34 Poleg tega je treba opomniti, da tako iz zahteve po enotni uporabi prava Unije kot iz načela enakosti izhaja, da je treba posamezno določbo tega prava, ki se za opredelitev svojega smisla in obsega ne sklicuje posebej na pravo držav članic, običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Evropski uniji, in sicer ob upoštevanju, med drugim, okvira, v katerega je določba umeščena, in cilja, ki ga zadevna ureditev uresničuje (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točki 29 in 30 ter navedena sodna praksa).
- 35 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je cilj Direktive 2003/86 spodbujati združitev družine in da je namen te direktive poleg tega podelitev varstva državljanom tretjih držav, zlasti mladoletnim osebam (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 36 Poleg tega države članice v skladu s členom 51(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina) pri izvajanju prava Unije spoštujejo pravice in upoštevajo načela iz Listine ter spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v Pogodbah.
- 37 V zvezi s tem je treba opozoriti, da morajo države članice, zlasti njihova sodišča, v skladu z ustaljeno sodno prakso ne zgolj razlagati nacionalno pravo v skladu s pravom Unije, temveč tudi paziti, da se ne opirajo na tako razlago sekundarne zakonodaje, ki bi bila v nasprotju s temeljnimi pravicami, ki jih varuje pravni red Unije (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 38 Zlasti člen 7 Listine priznava pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja. V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba ta člen 7 brati v povezavi z obveznostjo, da se upošteva največja korist otroka, ki je priznana v členu 24(2) Listine, in ob upoštevanju potrebe, da otrok vzdržuje

redne osebne stike z obema staršema, navedene v členu 24(3) te listine (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 34 in navedena sodna praksa).

- 39 Iz tega izhaja, da je treba določbe Direktive 2003/86 razlagati in uporabljati ob upoštevanju člena 7 in člena 24(2) in (3) Listine – kot je med drugim razvidno iz besedila uvodne izjave 2 in iz člena 5(5) te direktive – ki državam članicam nalagata, da morajo prošnje za združitev družine razlagati v korist zadevnih otrok in ob skrbi za spodbujanje družinskega življenja (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 35 in navedena sodna praksa).
- 40 V obravnavanem primeru iz predlogov za sprejetje predhodne odločbe izhaja, da mora biti v skladu z nemškim pravom mladoletni begunec brez spremstva mlajši od 18 let ne le takrat, ko prednik v prvem kolenu v ravni črti vloži prošnjo za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ampak tudi na dan, ko pristojni nacionalni organi ali morebiti udeležena nacionalna sodišča o taki prošnji odločijo.
- 41 Sodišče pa je že odločilo, da je treba člen 2, *initio* in (f), Direktive 2003/86 v povezavi s členom 10(3)(a) te direktive razlagati tako, da je treba za „mladoletnika“ v smislu te določbe šteti državljan tretje države ali osebo brez državljanstva, ki sta bila ob vstopu na ozemlje države članice in ob vložitvi prošnje za azil v tej državi stara manj kot 18 let, vendar sta med azilnim postopkom postala polnoletna in jima je bil nato priznan status begunca (sodba z dne 12. aprila 2018, A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točka 64).
- 42 V tem okviru je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso ugotoviti, na prvem mestu, da če bi se za datum, na katerega se je treba sklicevati pri presoji starosti prosilca oziroma sponzorja za namene uporabe člena 10(3)(a) Direktive 2003/86, štel datum, ko pristojni organ zadevne države članice odloči o prošnji za vstop na ozemlje te države in prebivanje na njem zaradi združitve družine, to ne bi bilo v skladu s cilji, ki jih uresničuje ta direktiva, niti z zahtevami, ki izhajajo iz člena 7 Listine, ki se nanaša na spoštovanje družinskega življenja, in člena 24(2) Listine, pri čemer zadnjenavedena določba zahteva, da se pri vseh ukrepih, ki se nanašajo na otroke, med drugim pri tistih, ki jih države članice sprejmejo pri uporabi navedene direktive, upoštevajo predvsem koristi otroka (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 36).
- 43 Pristojni nacionalni organi in sodišča namreč niso spodbujeni, naj prošnje, ki jih vložijo starši mladoletnikov, obravnavajo prednostno, z nujnostjo, ki je potrebna za upoštevanje ranljivosti teh mladoletnikov, tako da bi ti organi in sodišča lahko ravnali na način, ki bi ogrozil pravico do družinskega življenja tako starša in njegovega mladoletnega otroka kot tudi zadnjenavedenega in člana njegove družine (glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2021, Bundesrepublik Deutschland (Družinski član), C-768/19, EU:C:2021:709, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 44 Na drugem mestu, taka razlaga prav tako ne bi omogočala, da bi se v skladu z načeloma enakega obravnavanja in pravne varnosti zagotovilo enako in predvidljivo obravnavanje vseh prosilcev, ki so s časovnega vidika v enakem položaju, ker bi vodila do tega, da bi bil uspeh prošnje za združitev družine v glavnem odvisen od okoliščin, ki jih je mogoče pripisati nacionalni upravi ali sodiščem, zlasti od večje ali manjše hitrosti, s katero se obravnava prošnja ali se odloči o tožbi, vloženi zoper odločbo o zavrnitvi take prošnje, ne pa od okoliščin, ki jih je mogoče pripisati prosilcu (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 42 in navedena sodna praksa).

- 45 Poleg tega bi navedena razlaga, ker bi povzročila, da bi bila pravica do združitve družine odvisna od negotovih in nepredvidljivih okoliščin, ki jih je v celoti mogoče pripisati pristojnim nacionalnim organom in sodiščem zadevne države članice, lahko vodila do pomembnih razlik v obravnavanju prošelj za združitev družine med državami članicami ter znotraj ene in iste države članice (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 43).
- 46 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da v primeru pridružitve staršev mladoletnemu beguncu brez spremstva v smislu člena 10(3)(a) Direktive 2003/86 v povezavi s členom 2(f) te direktive datum odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki so jo vložili starši sponzorja, ni odločilen za presojo mladoletnosti zadevnega begunca.
- 47 Zato dejstvo, da je ta begunec na ta datum še vedno mladoleten, ne more pomeniti „pogoja“ v smislu člena 16(1)(a) te direktive, katerega neizpolnjevanje državam članicam omogoča, da tako prošnjo zavrnejo, razen če ravnajo v nasprotju z razlago, ki jo je Sodišče zagotovilo glede člena 2, *initio* in (f), Direktive 2003/86 v povezavi s členom 10(3)(a) te direktive in na katero je opozorjeno v točki 41.
- 48 V zvezi s tem je treba opozoriti, da - kot je Sodišče že razsodilo - starosti prosilca oziroma sponzorja ni mogoče šteti za materialni pogoj za uveljavljanje pravice do združitve družine v smislu uvodne izjave 6 in člena 1 Direktive 2003/86, kot so pogoji, ki so določeni zlasti v poglavju IV te direktive in na katere se nanaša člen 16(1)(a) Direktive. V nasprotju z zadnjenačlenenimi gre pri pogoju glede starosti namreč za pogoj za samo upravičenost prošnje za združitev družine, ki se bo zagotovo in predvidljivo spreminjala ter ki jo je torej mogoče presojati le na dan vložitve te prošnje (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 46).
- 49 Iz tega sledi, da člen 16(1)(a) Direktive 2003/86 nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero se v primeru pridružitve staršev mladoletnemu beguncu brez spremstva na podlagi člena 10(3)(a) te direktive v povezavi z njenim členom 2(f) zahteva, da je ta begunec na datum odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki so jo vložili starši sponzorja, še vedno mladoleten.
- 50 V zvezi z vprašanjem, ali je pravico do prebivanja zadevnih staršev dovoljeno omejiti na obdobje, v katerem je sponzor še vedno mladoleten, je treba poudariti, da morajo države članice v skladu s členom 13(2) Direktive 2003/86 v povezavi z odstavkom 1 tega člena družinskim članom po ugoditvi prošnji za združitev družine izdati prvo dovoljenje za prebivanje, ki velja vsaj eno leto.
- 51 Iz te določbe izhaja, da tudi če so prošnja za združitev družine vložili starši mladoletnega begunca, ki je medtem postal polnoleten, je treba tem staršem, če je njihovi prošnji ugodeno, izdati dovoljenje za prebivanje, ki velja vsaj eno leto, ne da bi dejstvo, da otrok, ki mu je bil priznan status begunca, postane polnoleten, lahko pripeljalo do skrajšanja trajanja takega dovoljenja za prebivanje (glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2021, Bundesrepublik Deutschland (Družinski član), C-768/19, EU:C:2021:709, točka 63). Zato je v nasprotju z navedeno določbo, če se staršem v takih okoliščinah prizna pravica do prebivanja le, dokler je ta otrok dejansko mladoleten.
- 52 Glede na zgornje preudarke je treba na prvi del prvega vprašanja odgovoriti, da je treba člen 16(1)(a) Direktive 2003/86 razlagati tako, da v primeru pridružitve staršev mladoletnemu beguncu brez spremstva na podlagi člena 10(3)(a) te direktive v povezavi z njenim členom 2(f)

dejstvo, da je ta begunec na datum odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki so jo vložili starši sponzorja, še vedno mladoleten, ne pomeni „pogoja“ v smislu navedenega člena 16(1)(a), katerega neizpolnjevanje državam članicam omogoča, da tako prošnjo zavrnejo. Poleg tega je treba te določbe v povezavi s členom 13(2) navedene direktive razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, v skladu s katero v takem primeru pravica zadevnih staršev do prebivanja preneha takoj, ko otrok postane polnoleten.

- 53 Glede na odgovor na prvi del prvega vprašanja ni treba odgovoriti na drugi del tega vprašanja, saj ga je predložitveno sodišče postavilo le, če bi bil odgovor na prvi del navedenega vprašanja potrjen.

Drugo vprašanje

- 54 Predložitveno sodišče želi z drugim vprašanjem v bistvu izvedeti, kateri pogoji se zahtevajo za ugotovitev, da obstaja resnično družinsko življenje v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86, v primeru pridružitve starša mladoletnemu otroku, ki mu je bil priznan status begunca, če je ta otrok postal polnoleten pred sprejetjem odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki jo je vložil ta starš.
- 55 Natančneje, predložitveno sodišče prosi Sodišče, naj pojasni, ali za to zadostuje, da je oseba prednik v prvem kolenu v ravni črti, ali pa je potrebno tudi dejansko družinsko življenje, in če je tako, kako intenzivno mora to biti. To sodišče sprašuje tudi, ali se za združitev družine zahteva, da se po vstopu starša na ozemlje zadevne države članice v tej državi članici ponovno začne družinsko življenje.
- 56 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 16(1)(b) Direktive 2003/86 državam članicam dovoljuje, da zavrnejo prošnjo za združitev družine in da prekličejo dovoljenje za prebivanje, izdano na tej podlagi, ali ga ne podaljšajo, če sponzor in njegovi družinski člani niso ali niso več del resničnega zakonskega ali družinskega življenja. Vendar ta določba ne določa meril, na podlagi katerih bi bilo mogoče presoditi obstoj takih resničnih družinskih vezi, niti ne nalaga posebnih zahtev glede intenzivnosti zadevnih družinskih razmerij. V zvezi s tem se prav tako ne sklicuje na pravo držav članic.
- 57 Kot je bilo opozorjeno v točki 34 te sodbe, tako iz zahteve po enotni uporabi prava Unije kot tudi iz načela enakosti izhaja, da je treba posamezno določbo tega prava, ki se za opredelitev svojega smisla in obsega ne sklicuje posebej na pravo držav članic, običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Uniji, in sicer ob upoštevanju, med drugim, okvira, v katerega je določba umeščena, in cilja, ki ga zadevna ureditev uresničuje.
- 58 Navesti pa je treba, da je namen Direktive 2003/86 v skladu z njeno uvodno izjavo 6 zavarovati družino in zagotoviti ali ohraniti družinsko življenje. Poleg tega je v skladu z uvodno izjavo 4 te direktive združitev družine potrebna, da se omogoči družinsko življenje ter prispeva k ustvarjanju socialne in kulturne stabilnosti.
- 59 Poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 39 te sodbe, se morajo pri ukrepih, ki se nanašajo na združitev družine, vključno z ukrepi, ki jih določa člen 16 te direktive, spoštovati temeljne pravice, zlasti pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zagotovljena s členom 7 ter členom 24(2) in (3) Listine, ki državam članicam nalagata, da prošnje za združitev družine razlagajo v korist zadevnih otrok in ob skrbi za spodbujanje družinskega življenja.

- 60 Spomniti je treba tudi, da je treba v skladu z uvodno izjavo 8 Direktive 2003/86 položaju beguncev nameniti posebno pozornost zaradi razlogov, ki so jih prisilili, da so pobegnili iz svoje države, in ki jim preprečujejo, da bi tam živeli običajno družinsko življenje. Na podlagi tega ta direktiva za begunce in njihove prednike v prvem kolenu v ravni črti določa ugodnejše pogoje za uveljavljanje njihovih pravice do združitve družine.
- 61 Nazadnje, za presojo pogojev, ki se zahtevajo za ugotovitev obstoja resničnega družinskega življenja v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86, je treba preučiti vsak primer posebej, kot je sicer razvidno iz člena 17 te direktive, ob upoštevanju vseh upoštevni dejavnikov v vsakem posameznem primeru in glede na cilje, ki se uresničujejo z navedeno direktivo.
- 62 V ta namen samo dejstvo, da je oseba prednik v prvem kolenu v ravni črti, ne zadostuje za ugotovitev resnične družinske vezi. Čeprav se namreč z upoštevni določbami Direktive 2003/86 in Listine varuje pravica do družinskega življenja in spodbuja njegovo ohranjanje, je z njimi, kolikor zadevne osebe še naprej živijo resnično družinsko življenje, imetnikom te pravice prepuščena odločitev o tem, kako želijo živeti družinsko življenje, in jim zlasti ni naložena nobena zahteva glede intenzivnosti njihovega družinskega razmerja (glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2021, Bundesrepublik Deutschland (Družinski član), C-768/19, EU:C:2021:709, točka 58).
- 63 V obravnavanem primeru po eni strani ni sporno, da sta bila otrok SW ter otrok BL in BC v času, ko sta bila prisiljena zapustiti svojo državo izvora, še vedno mladoletna ter da so ti skupaj tvorili primarno družino, kot je navedena v uvodni izjavi 9 Direktive 2003/86, ki je v skladu z isto uvodno izjavo „vsekakor“ predmet združitve družine. Očitno pa nič ne kaže na to, da zadevne osebe v obdobju pred begom svojega otroka niso bile del resničnega družinskega življenja, kar mora sicer preveriti predložitveno sodišče.
- 64 Po drugi strani je treba upoštevati dejstvo, da v obravnavanem primeru SW ter BL in BC ter njihova otroka v obdobju ločitve, ki je nastopilo zlasti zaradi posebnega položaja njihovega otroka kot begunca, niso mogli živeti resničnega družinskega življenja, pri čemer zgolj ta okoliščina kot taka ne more biti podlaga za ugotovitev neobstoja resničnega družinskega življenja v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86. Poleg tega tudi ni mogoče domnevati, da vsakršno družinsko življenje, ki vključuje starša in njegovega otroka, preneha obstajati takoj, ko mladoletni otrok postane polnoleten.
- 65 Glede na to se za obstoj resničnega družinskega življenja predpostavlja, da se ugotovi resničnost družinske vezi ali želja po vzpostavitvi oziroma ohranitvi take vezi.
- 66 Tako lahko dejstvo, da se nameravajo zadevne osebe priložnostno obiskovati, kolikor je to mogoče, in imeti kakršne koli redne stike, zlasti ob upoštevanju materialnih okoliščin, ki so značilne za položaj zadevni oseb, med katerimi je starost otroka, zadostuje za ugotovitev, da te osebe ponovno vzpostavljajo osebne in čustvene odnose, ter za dokaz obstoja resničnega družinskega življenja.
- 67 Poleg tega, kot je razsodilo tudi Sodišče, prav tako ni mogoče zahtevati, da se otrok sponzor in njegov starš medsebojno finančno podpirata, saj je verjetno, da za to nimata materialnih sredstev (glej po analogiji sodbo z dne 1. avgusta 2022, Bundesrepublik Deutschland (Pravica otroka, ki je postal polnoleten, do združitve družine), C-279/20, EU:C:2022:XXX, točka 68).

- 68 Glede na vse zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 16(1)(b) Direktive 2003/86 razlagati tako, da za ugotovitev obstoja resničnega družinskega življenja v smislu te določbe v primeru pridružitve starša mladoletnemu otroku, ki mu je bil priznan status begunca, če je ta otrok postal polnoleten pred sprejetjem odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki jo je vložil ta starš, samo dejstvo, da je ta oseba prednik v prvem kolenu v ravni črti, ne zadostuje. Vendar pa ni nujno, da otrok sponzor in zadevni starš živita v skupnem gospodinjstvu ali pod isto streho, da bi bil ta starš upravičen do združitve družine. Priložnostni obiski, kolikor so mogoči, in kakršni koli redni stiki lahko zadostujejo za ugotovitev, da te osebe ponovno vzpostavljajo osebne in čustvene odnose, ter za dokaz obstoja resničnega družinskega življenja. Poleg tega prav tako ni mogoče zahtevati, da se otrok sponzor in zadevni starš medsebojno finančno podpirata.

Stroški

- 69 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

- 1. Člen 16(1)(a) Direktive Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine je treba razlagati tako, da v primeru pridružitve staršev mladoletnemu beguncu brez spremstva na podlagi člena 10(3)(a) te direktive v povezavi z njenim členom 2(f) dejstvo, da je ta begunec na datum odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki so jo vložili starši sponzorja, še vedno mladoleten, ne pomeni „pogoja“ v smislu navedenega člena 16(1)(a), katerega neizpolnjevanje državam članicam omogoča, da tako prošnjo zavrnejo. Poleg tega je treba te določbe v povezavi s členom 13(2) navedene direktive razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, v skladu s katero v takem primeru pravica zadevnih staršev do prebivanja preneha takoj, ko otrok postane polnoleten.**
- 2. Člen 16(1)(b) Direktive 2003/86 je treba razlagati tako, da za ugotovitev obstoja resničnega družinskega življenja v smislu te določbe v primeru pridružitve starša mladoletnemu otroku, ki mu je bil priznan status begunca, če je ta otrok postal polnoleten pred sprejetjem odločitve o prošnji za vstop in bivanje zaradi združitve družine, ki jo je vložil ta starš, samo dejstvo, da je ta oseba prednik v prvem kolenu v ravni črti, ne zadostuje. Vendar pa ni nujno, da otrok sponzor in zadevni starš živita v skupnem gospodinjstvu ali pod isto streho, da bi bil ta starš upravičen do združitve družine. Priložnostni obiski, kolikor so mogoči, in kakršni koli redni stiki lahko zadostujejo za ugotovitev, da te osebe ponovno vzpostavljajo osebne in čustvene odnose, ter za dokaz obstoja resničnega družinskega življenja. Poleg tega prav tako ni mogoče zahtevati, da se otrok sponzor in zadevni starš medsebojno finančno podpirata.**

Podpisi